

juni 2009, nummer 71

jaargang 19

opgericht januari 1988

Inhoud

Mededelingen en Berichten		2
Van de kaart	<i>Ruud Verkoek</i>	8
Bock-en-Berg, Toeristenkampioen van 8 mei 1937	<i>Jan Baar</i>	11
Een welkome verkeersverbetering, een belangrijke schakel, zestig jaar Spiegeltweg	<i>Jan Baar</i>	17
Voetbalvelden in ruste	<i>Gerard Baar</i>	26

Foto-anslag

Horstermeerpolder, maart 1926.

MEDEDELINGEN EN BERICHTEN

PROGRAMMA 2009

- Vrijdag 30 oktober 2009

Lazing over archeologische vondsten door ons lid Anton Cruysheer

Meer informatie is te lezen in 'De Brug', in de regionale kranten en op onze site www.historischekring.nl

SCHENKINGEN

Archief Kerngroep Milieudefensie, Nederhorst den Berg – Kees Joustra
2 PC's – Gemeente Wijdemeren

A.D. Wumkes: 'In de gekroonde trappans'. Drie eeuwen 's-Graveland –
Mevr. Reimerink

Welkomstlied en Feestprogramma b.g.v. de priesterwijding van J.W.
Besemer en J.L. Wenneker, 24 mei 1959 – Jac. Beukeboom, Woosp
28 mrs. Werinon, jrg. 1999/2007 – C. Schoordijk

5 Nieuwsbrieven OVN – W. Das

2 Cd's 1 sept. 2001. Nederhorst, er komt geen einde aan – W. Das

Gids voor Nederhorst den Berg, 1970 – A. Versloot

Rekeningen van Bergse Middenstand ca 1966 – W. Timmerman

DVD 'De Horstermeerpolder 125 jaar – Feestcommissie,

Horstermoer 125 jaar droog

Actievlag 'Geen moeras maar Weide-Meren' – K. Kostelijk

Van Miep Spee:

Interview met Ome Klaas (Schriek), circa 1973

Gedicht: Roevaart dicht (1970)

Van Kees van Huisstede:

Map met knipsels uit de jaren zeventig

De Vlucht. Terugblik op mijn tewerkstelling in Oldenburg, Duitsland en
mijn vlucht hier vandaan, (1943-1944) – Kees van Huisstede, aug. 2005

Herdenking van het jubileum honderd jaar geleden van de

Ambachtsvrouw C.J. A. Warin, 4 september 1900, 2 ex.

De naam is Over bijnamen en scheldnamen

Vertellingen van toen. O.a. van Dr. Wartena, G. Helder- van Huisstede, Dirk Pour, Nick Schreuder, Rich Baar, Poet Brinkers, Kees Tinholt, Gerrit van Benschop, Dirk Hoetmer, Mevr. De Ridder, Rijk Nagel, Jan Strik Polderverster. Uit de geschiedenis van de polder – Kees van Huisstede Van voetballer tot en met leider – Rinus Hennisman (1981)

LITERATUUR

Ludo Jongen – Het leven van de heilige bisschop Ludger.

Claudette Baar- De Weerd – Uw seksen en de onze, Vrouwen en genootschappen in Nederland en in ons omringende landen (1750-1910).

Harry Donga – Christoffel van Brants en zijn hofje. Christoffel was gastheer van Tsaar Peter de Grote. Hij noemde zijn buitenverblijf aan de Vocht 'Petersburg'.

John Helsloot – Steun voor Sinterklaas? In: Volkscultuur Magazine. Themanummer Immaterieel Erfgoed, winter 2008.

A. Gut – Frans Edvard Röntgen. Het vooroorlogs oeuvre van een veelzijdig architect. Doctoraalscriptie Kunstgeschiedenis. Röntgen is de architect van het NERA-gebouw in de Horstermeer, (in de bibliotheek).

Jan Rouwenhorst – Van veenslik tot brandbare turf. In: De Proosdijkoerier. Historie van De Ronde Venen, maart 2009.

Pim Griffioen en Ron Zeller – Vergelijking van de Jodenvervolgung in Frankrijk, België en Nederland, 1940-1945.

EXPOSITIES

Pieter van Gelder, sierkunstenaar – Gemeentehuis Loenen aan de Vecht, v/m 2 juli 2009.

Jacques Stevens, persfotograaf – Selectie uit opnamen gemaakt tussen 1930 en 1970. Museum Hilversum, v/m 13 sept. 2009.

Beeldschone Boeken. De Middeleeuwen in goud en inkt - Catharijne Convent, Utrecht, v/m 23 aug. 2009.

De toegang naar rijk bezit. Hekken van buitenplaatsen aan de Vecht – Museum Maarssen, v/m 3 jan. 2010.

Passie voor zeep. Over van alles wat met zeep te maken heeft – Drogisterijmuseum, Maarssen.

JAARVERGADERING MET LEZING OVER LOOSDRECHTS PORSELEIN

De agenda van de Jaarvergadering kon vlot afgewerkt worden, Marijke Overmars en Herman Veldhuisen werden herkozen als bestuurslid. Na alle formaliteiten gaf onze webmaster Jan Pieter Nagel een toelichting op een Google Mapsproject, oftewel een historisch rondje Nederhorst den Berg op internet (www.historischekring.nl). Daarna kreeg de heer Ernst Haselhoff Lich Kasteleijn het woord om zijn verhaal over het Loosdrechts porselein, ondersteund met dia's, aan de 50 toehoorders te vertellen. Van 1774 tot 1784 dreef Dominee De Mol een fabriek aan de Oud-Loosdrechtse dijk, daar waar ooit het nieuwe dorpscentrum van Loosdrecht moet verrijzen. Doordat die plek vanwege de plannen vrij kwam voor onderzoek kon veel van de historie van deze kortstondige onderneming opgegraven en letterlijk opgedoken worden. Mooie stukken zijn uit de diepte te voorschijn gekomen. De Stichting Loosdrechts porselein (SLOP) houdt zich constant bezig met het 'witte goud'. Een mooie collectie porselein is permanent te bewonderen in kasteel Sypestein.

Voor een uitgebreid verslag zie De Brug van 11 maart 2009: Gerard Baar – Jaarvergadering Historische Kring Nederhorst den Berg.

EXCURSIE KASTEEL LOENERSLOOT

Zaterdagochtend 18 april konden 30 leden van de Historische Kring kennis maken met het tot voor enige jaren onbenaderbare Slot Loenersloot aan de Angstel. De vorige keer, 12 mei 2006, moest een aantal leden teleurgesteld worden, vandaar deze herkansing.

Het bezoek begon met een hartelijk welkom op het bordes door de beheerder de heer Van Woerden. Na een korte inleiding onder het genot van koffie met koek nam de heer Van Woerden alle tijd om de groep belangstellenden langs de bezienswaardigheden in het kasteel te leiden. Het bijzondere van dit kasteel is dat het interieur na 1770 nooit meer echt veranderd is. De Lodewijk XV-stijl is goed bewaard gebleven, eigenlijk dankzij de betrekkelijke soberheid, waarin de bewoners moesten leven. Het slot is ook nooit verwoest geweest, niet door de Fransen in 1672 en 1795 en ook niet in de Tweede Wereldoorlog. De rondleiding eindigde op het bordes, waar de heer Van Woerden tot slot inging op de geschiedenis van de toren, het enige authentieke van het middeleeuwse kasteel. Al met al een leerzame, maar vooral ook sfeervolle excursie, die uitstekend in de smaak viel bij de deelnemers.

WIE WEET WIE WAT WAAR EN WANNEER

De schuur in de Horstermeer linksvóór nr. 100 bracht één reactie teweeg.

Deze keer een foto van een ongetwijfeld gezellig uitstapje. De heer met verzakhorloge links op de foto is J. Kosielyk. Misschien zijn er uit de overlevering of uit een familiearchief nog meer gegevens te achterhalen. De foto is uit de collectie van R. Verkaik. Reacties graag naar de redactie.

LEZING VREEDENHOFF

24 april jl verzorgde de heer A.J.A.M. Lisman uit Nicauwersluis een lezing over de buitenplaats Vreedenhoff, waarvan hij eigenaar/bewoner is. Er waren 40 mensen op af gekomen. Aan de hand van een groot aantal dia's vertelde hij op een gedreven manier de geschiedenis van zijn in perfecte staat verkerende buiten. Alleen al de toon waarop hij praatte over het prachtige hek, dat zijn oprijlaan majestueus afsluit van de Rijksstraatweg, met daarop in smeedijzeren sierletters de naam van zijn trofee bezit, sprak boekdelen. Met het vragenhalfuurtje mee wist hij zijn toehoorders bijna twee uur te boeien.

Voor een uitgebreid verslag zie De Brug van 13 mei 2009: Gerard Baar – Beknopte geschiedenis van het buiten Vreedenhoff.

FEESTELIJK TINTJE BIJ HET EERSTE TOT GEMEENTEMONUMENT BENOEMDE PAND VAN NEDERHORST DEN BERG

Maandag 11 mei was het zo ver: 's Middags klokslag vier uur. De genodigden stonden vol op de koude noordenwind in de Kerkstraat te luisteren en te kijken voor het pand Kerkstraat 20 naar wethouder Betske van Herten. Zij spijkte na een kleine toelichting over de geschiedenis van het huis het eerste officiële monumentenschildje van de gemeente Wijdemeren op de voorgevel van de in 1906 voor schilder Van Groen gebouwde dorpswoning. Op het schildje prijkt het keersverse nieuwe gemeentewapen van Wijdemeren. Voorzitter Jansen van de HKN benadrukte in zijn toespraakje, dat dankzij aandringen van onze vereniging de gemeente Wijdemeren begon in te zien dat het tijd werd voor het samenstellen van een lijst met gemeentelijke monumenten. Op de op instigatie van monumentenambtenaar Matthijs Hattink tot stand gekomen lijst staan de eerste elf uitgekozen panden. De familie Van der Hulst, die sinds een paar jaar op Kerkstraat 20 woont, was zeer verguld met de uitverkiezing en genoot van de belangstelling.

Voor een uitgebreid verslag zie De Brug van 20 mei 2009: Gerard Baar.

TUSSEN VECHT EN EEM: PROJECT BEGRAAFPLAATSEN EN KERKHOFEN

Vorig jaar is een begin gemaakt met de inventarisatie van oude begraafplaatsen in de regio. Die inventarisatie heeft er toe geleid, dat de werkgroep verder wil gaan met onderzoek en informatie uitwisselen. Het uiteindelijke doel is behoud van historisch en cultureel waardevolle plekken en daarover informatie verzamelen en verstrekken. Op 30 mei heeft een eerste workshop plaatsgevonden. Misschien is er onder onze leden iemand, die belangstelling heeft voor deze materie. De begraafplaats op de heuvel bij de Willibrordkerk past uiteraard uitstekend in dit project.

Als u meer wilt weten over dit project kunt u contact opnemen met Jan Baar, Kerkstraat 6, 0294 254309.

DE CANON VAN NEDERHORST DEN BERG

De werkzaamheden aan de Canon vorderen gestaag. De teksten zijn grotendeels rond, de illustraties worden bijeengegaaard. Het belooft een mooi overzicht te worden van alles wat iedereen moet weten over de rijke geschiedenis van Nederhorst den Berg. Medio september zal deze speciale uitgave gepresenteerd worden. Het Prins Bernhard Cultuurfonds heeft

besloten een flinke bijdrage toe te kennen voor de realisatie van dit project. 'Het Prins Bernhard Cultuurfonds geeft cultuur een kans'.

NIEUWE LOCATIE STREEKARCHIEF

GOOI EN VECHTSTREEK (SAGV)

Eindelijk kan het SAGV verhuizen naar de nieuwe locatie en behuizing. Alle archieven die voorheen in Hilversum te raadplegen waren, zijn weer terug vanuit het RANH te Hazlem.

De openingstijden zijn vanaf 2 juni 2009: maandag 9.00-13.00 uur, dinsdag t/m vrijdag 9.00-17.00 uur.

Het nieuwe bezoekadres is: Oude Engweg 23 – Hilversum.

Verdere informatie, www.gooienvechtstreek.nl,

e-mail: streekarchief@hilversum.nl en telef. 035-6292646.

BEZOEKTIJDEN WERKRUIJTE IN DE SPOT

Elke donderdagavond van 19.30 uur tot 21.30 uur kunt u bij ons terecht. Ook op de eerste maandag van de maand staat de deur wijd open van 14.30 uur tot 16.00 uur.

In de periode van 6 juli tot en met 20 augustus 2009 zal de deur echter gesloten zijn. Donderdagavond 27 augustus zijn wij weer geheel tot uw dienst.

I.v.m. de speciale uitgave 'Canon Nederhorst den Berg' zal er geen decembernummer van Werinon verschijnen.

KOPIJ

Kopij voor het volgende nummer van Werinon vóór 15 januari 2010 inleveren bij de redactie.

VAN DE KAART *(foto op de omslag)*

Rand Verkoek

Maart 1926

De aanleg van het uitwateringskanaal van de Horstermeerpolder

Op de achtergrond is het woonhuis van de families Riemersma en Snel (Mercedes) te zien. Daarachter staat een van de vier stolpboerderijen, die in de polder gestaan hebben.

Op die plek is nu het loonbedrijf van Th. Schuurman. Rechts, achter de bomen verscholen, staat de boerderij van de familie Smits met een lege hooiberg. Het is tenslotte het einde van de winter.

Deze foto, genomen door A. Hofma, is er een uit een serie, die op één dag gemaakt is. De personen, die poseren bij het gemaal staan op een andere foto aan de voorkant van het gebouw. Waarschijnlijk zijn het de bewoners van het ergst gelegen huis 'De Hoek' (1902), de familie Westhof met de machinist.

De betonnen aanlegsteiger, de loswal, is lange tijd veelvuldig in gebruik geweest. Er stond een mechanisme op om schepen te lossen. Tuinder Klaas Kostelijk bijvoorbeeld toelde kool in Zeeland; het was een makkelijk gewas, dat weinig onderhoud nodig had. Kostelijk liet dan de oogst per beurtschipper via de klapbrug in de Vreelandseweg naar de loswal bij het gemaal brengen. Als het daar gelost was, ging het verder met paard en wagen de polder in. Sommige goederen werden ook wel opgeslagen in de houten schuur, die nu nog aan de Randweg staat. Op een luchtfoto uit 1950 in het boek 'De Horstermeer 100 jaar droog' is de situatie ter plekke duidelijk te zien.

Door het betere vervoer over de weg en de vervanging van de klapbrug over het Boezemkanaal door een vaste, betonnen brug in 1962, kwam er een einde aan deze situatie. De steiger-loswal is wel gebleven.

Voordat het zo ver was als hier op de foto zijn er heel wat vergaderingen en rechtszaken geweest, want de realisering van het nieuwe gemaal met afwateringskanaal ging beslist niet van een leien dakje.

In 1923 zijn de bewoners van de Horstermeer erg ongerust, want er dreigt inundatie, zo lezen we in de krant van toen. Het toevoerkanaal naar het gemaal in Overmeer staat zo ongevoerd op instorten en de situatie woedt alsmäär ernstiger. In december wordt ook de stoomketel afgekeurd; deze

moet zo snel mogelijk vervangen worden door een tweede elektromotor. Kortom, het is echt kommer en kwel in de polder.

Op 9 april 1925 vindt in café 't Centrum in de polder de aanbesteding plaats voor het bouwen van een gemaal. Daarbij komt ook het graven en aanleggen van een uitwateringskanaal en het maken van een ophaalbrug in de Vreelandseweg over het boezemkanaal. In totaal 21 aannemers schrijven hierop in. De hoogste inschrijver is J. de Jager uit Nieuwsluis, hij wil het werk doen voor f102.000,00. Uiteindelijk wordt het werk gegand aan de firma Boersma en Stuy uit Bussum voor een bedrag van f70.000,00. In mei krijgt hij de opdracht, in december moet het karwei geklaard zijn.

Voordat het zover was, zouden er nog heel wat kubieke meters water via het oude gemaal in Overmeer in de Vecht uitgeslagen worden. Het boezemkanaal liep dwars door de Meeruherdijksepolder en voor het graven en aanleggen van het boezemkanaal was dus toestemming van het polderbestuur van die polder nodig. Maar die toestemming kwam niet zo gauw. Het ging zelfs zover, dat de kantonrechter er aan te pas moest komen. Het zou uiteindelijk tot december duren, voordat de kwestie voor beide partijen tot een bevredigende oplossing zou komen. Van realisering van het werk voor het einde van 1925 kon zo geen sprake zijn. Er volgden nog angstige momenten voor de polderbewoners. Op Nieuwjaarsdag 1926

stond het Vechtwater zo hoog, dat de ingelanden van beide polders gezamenlijk met zakken klei de waterkering moesten ophopen en versterken, om een overstroming te voorkomen. De klei, die nodig was voor de bedijking van het nieuwe boezemkanaal werd met dekschuiten over de Vecht aangevoerd en lag dus voorhanden.

Met vortraging van een half jaar kwam het geheel gereed. Gezien de machines van toen en de beschikbare materialen is het toch nog snel gegaan. Het meeste werk moest nog met de hand gedaan worden. Op 12 september 1927 lezen we in De Gooi- en Eemlander dat de maalkolk bij het niet meer in werking zijnde gemaal in Overmeer gedempt wordt. Eind van dat jaar komen gemaal, machinerieën en gereedschappen in de verkoop. Na 30 jaar trouwe dienst wordt ook dit gemaal, net als het eerste aan de Machinerweg, geschiedenis.

Met dank aan Jan Baar en Klaus Kesteljk.

BOEK-EN-BERG

Toeristenkampioen. Vechtstreeknummer, 8 mei 1937

Jan Baar

In 1937 gaf de Koninklijke Nederlandse Toeristenbond A.N.W.B. een speciaal aan de Vechtstreek gewijd nummer van 30 pagina's uit van het weekblad 'Toeristenkampioen'. In een aantal artikelen worden enige aspecten van de Vocht en omgeving belicht.

De schoonheid der Vechtstreek moet beschermd worden!

Doel en werkwijze van de Commissie voor de Vocht en het Oostelijk en Westelijk Plassengebied.

Talrijk zijn de aanvallen die gedaan zijn op deze prachtige streek en die onherstelbare schade hebben aangebracht. Oude buitenplaatsen werden ontfosterd door karakterlooze bebouwing, moer geboomte kwam ten val, zandzuigers schanden den plas de Wijde Blik en sedert zeer kort ook het kouselyke veenplassegebied van Ankeveen. (Bedoeld wordt de beginnende zandwinning door de Amsterdamsche Ballastmaatschappij in de Spiegelpolder.)

Meer aantastingen en bedreigingen zijn aan de orde: droogmakingsplannen voor het Botshol, slootdempingen, nodeloos omhakken van knoërwilgen, woningbouw zonder rekening te houden met historie en omgeving, afvallozingen door steden en fabrieken in de rivier, die oenmaal de 'Zegepralende Vocht' werd genoemd, enzovoort.

Niet alleen broodnodige bescherming is nodig, ook meer waardering voor de schoonheid van het gebied. Vandaar dat op initiatief van het Oudheidkundig Genootschap 'Niflarake' op 12 sept. 1936 de Commissie voor de Vocht en het Oostelijk en Westelijk Plassengebied opgericht wordt, waarin vele verenigingen, stichtingen en instanties vertegenwoordigd zijn. De streek waar de Commissie werkzaam wil zijn, bestaat het grondgebied van liefst 25 gemeenten.

Een actueel aandachtspunt is de aanleg van de Rijksweg Amsterdam-Utrecht, waardoor veel schade aan de streek, met name aan het mooie gebied van Angstel en Aa, toegebracht wordt. Pogingen het geplande tracé in gunstige zin bij te sturen worden in het werk gesteld.

Op 28 april hield de Vechtcommissie op kasteel Nijenrode de eerste 'Landdag'. Veel aandacht kregen de stiedebouwkundige ontwikkelingen in

de Vechtstreek. Belangrijk vond men dat de overheid op dit terrein in moest grijpen en uitbreidingsplannen op moest stellen.

Kleine resultaten werden reeds behaald. Maar als allen, die deze streek goed kennen en die dus van haar houden, hun morele en daadwerkelijke medewerking geven, ... Dan kan toch zeer veel bereikt worden. Laten dus allen, die deze onvolprezen streek liefhebben, de handen in een slaan.' Aldus de oproep van Ir. J. Loef.

De Woerdsdijk te Utrecht. Hier begint de Vecht (foto Herman van Doorn).

Spelreize langs den Vechtstroom

Herman Wolbert liet zich bij dit Vechtreisje inspireren door de 'Zegepralende Vecht. Ergens midden in Utrecht, bij de Woerdsdijk, treft hij een vieze, stinkende stroom aan tussen ordeloze oevers met lelijke, troosteloze bebouwing. Bij Zuilen, met kasteel, Regthuis, kerkje en moderne ophaalbrug begint het wat te lijken. Maarssen met de statige huizen langs de vredige Vecht; Bolenstein, Goudenstein, Garsenhoeft en Oudaan zijn ware Vechtparels. Zuidwaarts gaat het, langs steenbakkerij 'Vecht en Rhijn', voorbij kasteel Nijenrode aan de smalle straatweg naar de

Mennistenhemel, 'de Vechtsse lustwarande' voorbij Nieuwershuis - 'O, vriendelijkst van alle Hollandische waterdorpen', langs Vreedenhoff met het beroemde smeedijzeren hek, naar Loenen met schieve toren, ophaalbrug en mooie dorpsstraat. Vreeland, 'een dier prachtige Vechtdorpen in stille afzondering', met resten van een ruïne en een 14^e eeuwse Sint Nicolaaskerk, oogst veel waardering.

Over het jaagpad, voorbij molens en boerenhoeven, langs vogelbroedplaatsen en een enkel oud landhuis wordt Nederhorst den Berg bereikt. *'Het ligt aan de zogenoemde Nieuwe Vecht, een vaart, die wederom een bocht van de Oude Vecht afmijkt en vroeger door een der Heeren van Nederhorst is gegraven. Eigenlijk heet het dorpje Den Berg, terwijl Nederhorst de naam van een indrukwekkend kasteel is, nog door water omringd en reeds in de 13^e eeuw gebouwd. Uit denzelfden tijd dateerend vindt men in het dorp, boven op een – zij het slechts enkele meters hoogen – natuurlijke vluchtheuvel, het vroeg-Gothische kerkje, een lieflijk monument dat men moet gaan zien.'* (De hoogte van de berg wordt hier wat te gering geschat).

Langs de Stille Vecht, 'een breed, wijd water, annoemelijk schoon elken dag, bij elk jaargetijde, in den ochtend en tegen den avond', komt Nigtevecht in zicht. In Weesp 'ontroft zich aan het oog een panorama van huizen, oud en nieuw, aan een immensen waterboog.' Bij Muiden maken kunstwerken in de verkeersweg van Amsterdam naar 't Oosten een einde aan veel landelijke schoonheid. Maar Muiden maakt waar veel goed. Door het stadje, langs botenhuis en kleine scheepswerven, tussen het machtige Muiderslot en de Westbatterij door stroomt de zegepralende Vecht uit in het IJsselmeer.

'Deze Spectreis langs de Vechtroom, wordt aan alle de Heeren, Eigenaars en Bewoners der Lusthoven gelogen aan de Vecht en aan alle Liefhebbers van het Buitenleven, met eerbiedenis opgedragen.'

Het recreatieoord van Amsterdam en Utrecht

Het gebied van Vecht, Angstel, Gein, Loosdrechtse, Kortenhoefse, Ankeveense, Vinkeveense en Proosdijer Plassen verdient meer aandacht. *'De Vechtroek is toch als het ware een museum met een rijke schildertjesgalerij... Men raakt werkelijk niet spoedig uitgekeken'.*

Liefst 26 routes bieden de gelegenheid dit gebied te ontdekken. Route A1 voert de wandelaar van Aberode, langs het schone Gein, door de tol aan de Velterslaan, langs een fort naar Nigtevecht, 'ongekunsteld aan het breede Vechtwater'. Met de overhaal wordt de rivier overgestoken en gaat het op

Nederhorst den Berg aan, de beide torens wijzen de weg. Zodra de Reeveert gepasseerd is, voert het Ankeveensepad dwars door de polders over de Goog naar Ankeveen.

Gezicht op Nederhorst den Berg vanaf de Vecht (Jan Herman van Doorn).

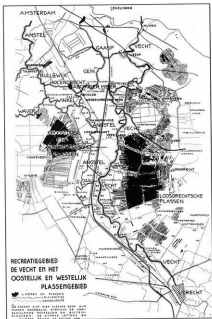
Route L.V. 4 gaat van Vreeland over de sluiswerken van het nieuwe kanaal bij 't Hemeltje door Overmeer richting Den Berg. Voorbij de fraaie RK kerk valt het grote aantal wasserijen op. Langs Fort Hinderdam wordt via Kees-Jan-Toonekade en Dammerkade, door het prachtige plassen-landschap, Ankeveen bereikt.

Vooral bij de Verenigingen voor Vreemdelingenverkeer ligt de belangrijke taak meer bezoekers naar de Vechtstreek te krijgen, vindt J. Trouw: *'Er zijn voldoende middelen daarvoor. Het is aan de besturen ... deze middelen tot ontwikkeling te brengen.'*

De historie der Vechtstreek

Romeinen, Noormannen, ridders, kastelen en de Zegepralende Vecht van buitenplaatsen en Mennistenhemel, alles komt aan de oede. Veel aandacht is er voor de vervuiling van de Vecht.

'In den laatste tijd wordt alles gedaan om paal en perk te stellen aan het voortwoekeren der kwaaal en de Vecht op te heffen tot beteren staat.'

Recreatiekaart van de Vecht en het Oostelijk en Westelijk Plassengebied, ANWB, 1937.

Planten- en dierenleven in de Vechtstreek

De ontwikkeling van het landschap door de eeuwen heen moet niet te negatief bekeken worden, de moderne ontwikkelingen hebben voor meer afwisseling van oude en nieuwe landschappen gezorgd: *'Nu zijn de Loondrechtse Plassen en andere gedeelten grootendeels open en breede waterlakken geworden, schitterend voor de watersport, ... terwijl nu de Spiegelpolder op de weg is een groote plas te worden, immers ook hier zal zand worden weggezogen, zooals in het Wijde Blak.'*

Het watertoerisme moet ruimte krijgen. Maar een regeling tussen alle betrokken belangen voor planten- en dierenleven zal tot stand moeten komen. *'Heerlijk is het om de sierlijke en merkwuurlijke hefnakerij van de futen gade te slaan, bijv. aan het prachtige voet- en rijwielpad door de Ankeveense moerassen van Nederhorst den Berg naar Ankeveen'.*

Van belang is onderzoek te doen naar bijzondere en zeldzame planten. Inventarisaties zullen veel tijd vergen, maar het is van belang te weten waar de belangrijke planten en dieren leven. In brede kring moet de biologische waarde van de Vechtstreek uitgedragen worden.

'In elk geval, ... zal het zijn niet hebben aan den natuurbeschermingsfactor te denken, zowel in de kustwarande aan de Vecht als in de moerassen en plassen.'

De moderne architectuur en de Vechtstreek

Een tochtje over de Vecht is altijd een speciale belevenis, het verleden is volop aanwezig. De laatste tijd is de behoefte om buiten te wonen groot geweest. Dit had tot gevolg, dat er een heel nieuw type bebouwing ontstond, dat niet altijd rekening hield met historie en omgeving. Na 1900 is in en om de dorpen veel lelijks gebouwd, dat juist in dit door de eeuwen heen opgebouwde landschap extra opvalt. Veel ellende kan misschien voorkomen worden door het opstellen van streekplannen, waardoor al te oerdeloze uitbreidingen ten koste van waardevol natuurschoon hopelijk in toom gehouden kunnen worden. De Vechtstreek hoeft geen museum te worden, maar veranderingen moeten in harmonie zijn met het bestaande. Loffelijk is bijvoorbeeld, dat de nieuwe Vechbrug in de Bloklaan bij Loenen door een architect ontworpen kon worden.

'Het woord is aan de Gemeentebesturen. Het woord is aan het Provinciaal Bestuur. Het woord is aan den architect. Dat deze laatste daarvoor ook de gelegenheid moge krijgen.'

Hoewel er in de jaren na de oorlog zeer veel veranderd is, meer dan de schrijvers van de in de Kampioen gepubliceerde artikelen konden bevroeden, heeft de Vechtstreek nog steeds veel van haar schoonheid en charme behouden. Ook in 2009 is een tochtje over de Vecht iets bijzonders en is er zeer veel te ontdekken en te genieten. De natuurontwikkeling in de gebieden langs de rivier en in het achterland brengt nieuwe natuur, met gevolgen voor het oude landschap. Plannen genoeg om de Vecht mooi te houden en de Vechtstreek mooier te maken!

Toch blijft waakzaamheid geboden om het bijzondere en karakteristieke van Vecht en Vechtstreek niet verloren te laten gaan. J.W. Verburg, voorzitter van de Niftarlake, schreef in 1937: *'Het heeft echter ontbroken aan pilseit voor hetgeen het voorgelocht ons heeft overgелеverd en stad en land hebben vele droevige blijken gegeven van gemis aan waardering van oude architectuur en landelijke schoonheid. De zakelijke belangen kregen geheel en al de bovenaan en de vraag werd niet overwogen of het nuttige niet te vereenigen ware met het schoone.'* Deze waarschuwing is eigenlijk nog steeds van kracht voor iedereen, die betrokken is bij de ontwikkelingen in de Vechtstreek.

EEN WELKOME VERKEERSVERBETERING, EEN BELANGRIJKE SCHAKEL, ZESTIG JAAR SPIEGELWEG

Jan Baar

Eeuwenlang moest het rijverkeer van Utrecht naar Muiden gebruik maken van de Vechtdijken en wegen vlak langs de Vecht. 's Zomers waren de wegen te nat en te zacht en met name in voor- en najaar was het gebruik een moeizame aangelegenheid, met vanwege slechte weersomstandigheden haast onbegaanbare, modderige wegen met diepe sporen en lekkende dijken. Als dan ook nog eens bij strenge vorst de Vecht toegevroren lag, betekende dit voor vele dorpen en gehuchten een periode van isolement. Voor Nederhorst den Berg kwam daarbij, dat er in de directe omgeving

geen west-oostverbindingen waren voor het rijverkeer. De enige westverbinding (naar Nigtevecht en Amstelland) was die over de Torenweg en het Eiland naar Nigtevecht en verder, maar dan moest wel de Vecht overgestoken worden. De eerste nabije oostverbinding (richting 's-Graveland en 't Gooi) kwam pas na 1882 tot ontwikkeling.

*De Hinderdam en omgeving ca 1900.
Historische Atlas van Noord-Holland.*

Moeizame verbindingen

De aanleg van het Zandpad van Nieuwersluis tot Hinderdam, tegelijk met aanpassingen in de loop van de Vecht in de jaren dertig van de 17de eeuw, gaf wel enige verbetering. Er werden bochten afgesneden en er kwam meer toezicht op het onderhoud. Zo werd de route voor het rijverkeer bij Nederhoest den Berg verkort door het aanleggen van een weg langs de Nesservaart bij Overmeer en een bij de Reervaart, net voor het doop Den Berg langs.

De aanwonenden/eigenaren (de hoofslagplichtigen) waren verantwoordelijk voor het onderhoud. Zo bepaalde het bestuur van de Spiegel-polder in 1780, dat allen, die aan de weg naar Den Berg woonden en/of grond bezaten, de weg moesten verbeteren. Toen bij de schouw bleek, dat er nog wel het een en ander aan de weg mankeerde, kregen ze een boete. De aanwonenden aan

de weg van de Hinderdam naar Weesp konden in dat jaar zelf invullen, hoeveel geld ze over hadden voor verbetering van deze verbinding.

De burgemeester van Vreeland vulde in 1815 op de vragenlijst van het Departement van Oorlog over de wegen in:

Naar Loenen ½ uur gaans. Bij de winter niet best.

Naar Den Berg 1 uur. Idem.

Naar Cortenhoef 1 uur. Bij de winter niet bruikbaar.

Naar Nijgevegt 1 ½ uur. Redelijk. Doorgaans 13 à 14 voeten breed. Meestal door bouwland.

In 1864 wilde het Ministerie van Oorlog ingelicht worden over de toestand van enige wegen. De burgemeester vulde het formulier in, met name voor de weg van Nederhorst den Berg langs het gehucht Hinderdam tot aan het fort Uitermeer. *'De ondergrond van dezen weg is kleiachtig, doch door de opbrenging van puin, zand en sintels is aan den weg de vereischte verharding gegeven. Ofschoon voor gewone zware rij- en voertuigen ten alle tijden bruikbaar, is het evenwel te vermoeden, dat die weg, in het na- en voorjaar, voor zware artillerievoertuigen niet voldoende zoude zijn.'*

Tot in de 19de eeuw waren veruit de meeste wegen nog niet bestraat. In 1844 was de weg van Den Berg naar Overmeer 'een zandweg in goede staat', de weg naar Hinderdam 'een zandweg in minder goede staat'. De wegen werden verhard met zand en puin, pas veel later werd er steenslag, grint en sintel gebruikt. In de jaren twintig en dertig van de 20de eeuw worden veel straten en wegen van klinkers voorzien of geasfalteerd. Overmeerseweg en Dammerweg werden rond 1934 bestraat. De Hinderdam bleef tot na de Tweede Wereldoorlog een eenvoudig verharde grintweg.

Goede wegen van belang voor de welvaart van Nederhorst den Berg

De strenge winter van 1920/1921 gaf de aanzet tot de aanschaf van de eerste auto in Nederhorst den Berg die de wassen van en naar Amsterdam ging brengen. In november lag de schoepvaart al stil en beurtschipper Tober deelde de blekers mee, dat ze maar moesten zien hoe ze de was van en bij de klanten kregen. Karel van der Heide van 'Vechtsicht' op de Punt van de Slotlaan had de primeur, de andere wasbazen zagen de voordelen snel in. In 1923 reden er 4 wasserijauto's, in 1929 waren dat er al 25.

Door de toename van het gemotoriseerde verkeer werden er steeds hogere eisen aan de weg gesteld. Met name de wasserijen van Nederhorst den Berg drongen herhaaldelijk bij de instanties aan op verbetering. Ze maakten zich

vooral sterk voor het openstellen van de weg voor gemotoriseerd verkeer langs de Vecht van 't Hemeltje naar Vreeland, de westelijke Vechtdijk van Vreeland naar Nigtevecht en voor verbetering van de weg naar Weesp via Uitermeer. Ook de ANWB, (de Bond van Bedrijfsautohouders in Nederland) en de inwoners drongen herhaaldelijk aan op maatregelen. Zo richtten in 1923 dokter Van Dongen en 167 meerderjarige mede-inwoners een adres aan de Raad, omdat *'doordrongen als zij zijn van de belangrijkheid van goede wegen voor de welvaart van een gemeente, zij niet vreemde zouden zien, dat Uw college, zodra maar enigszins de gelden hiervoor konden worden uitgetrokken het onderhoud der wegen zelf ter hand te nemen.'*

Aanvankelijk gaf de gemeente subsidie aan de polderbesturen voor het onderhoud van de wegen, maar omdat dat toch niet goed werkte, nam de gemeente later de wegen in eigen beheer.

Als eind jaren dertig de provinciale wegen Hilversum-Haarlem (gedeeltelijk) en Amsterdam-'t Gooi voor het verkeer opengesteld worden, zijn de verbindingsproblemen grotendeels opgelost.

Plannen voor een rechte weg

Over de Hinderdam bleef het een moeilijke rit voor de bus, de melkauto, wasserijauto's en andere motorvoertuigen. De weg was smal en bochtig, weliswaar verhard met zand, puin en steenslag, maar bij slechte weersomstandigheden zeer moeilijk te berijden. Twee auto's konden elkaar maar moeilijk passeren en overhangend struikgewas gaf veel hinder. De wegverharding was niet bestand tegen het daarover gaande verkeer. Het verkeer was nog wel niet zo intensief, maar toch.

Al voor de oorlog waren er plannen voor de aanleg van een rechte weg door de Spiegelpolder van even voorbij villa Nieuweroord naar de Vechtdijk bij de Kees-Jan-Toonekade. Het uitbreidingsplan van 1937 spreekt al van een Spiegelweg. Langs deze aan te leggen weg mag geen lintbebouwing ontstaan, zoals langs de Dammerweg. Wel kunnen er op een onderlinge afstand van 100 meter boerderijen, veehouderijen met bedrijfsgebouwen, gebouwd worden, waardoor een bebouwing ontstaat, die meer in het karakter van het landschap past. Het plan van gemeente-architect J.H. Burger behelst verder ook woningbouw in Overmoer en in de Horn- en Kuierpolder ten zuiden en ten noorden van de bestaande bebouwing, zodat het gezicht op de oeroude kerk op de heuvel ongeschonden kan blijven. Uiteindelijk verrees er in 1957 maar één woning aan de Spiegelweg.

Vooral door de vestiging van de Amsterdamsche Ballast Maatschappij op de grens van de gemeente tussen Vecht en Spiegelpolder werd de behoefte aan een goede verbindingsweg met Nederhorst den Berg steeds urgenter. De ABM kreeg in 1936 vergunning om zand uit de polder te zuigen tot op een diepte van 20 meter. Aanvankelijk werd het overgrote deel van het droge zand per schip vervoerd, maar uiteraard trok het bedrijf ook verkeer over de weg aan. In 1942 opende de Ballast de sluis tussen Spiegelpolder en Vecht, zodat ook nat zand in bakken vervoerd kon worden.

*De Spiegelweg anno 1891.
Collectie HKNUB.*

Door de oorlog kwam er van de plannen niets terecht, maar direct na 1945 kwamen de tekeningen en berekeningen weer uit de laden te voorschijn. De provincie was wel geneigd de weg aan te leggen, maar dan moest de Spiegelpolder de benodigde gronden om niet aan de provincie overdragen. Na langdurig onderhandelen stemde het polderbestuur daarmee in en besloot de Provinciale Waterstaat f140.000,- beschikbaar te stellen. De gemeente Nederhorst den Berg moest f10.000,- bijdragen voor de aanleg

van de 1 km lange en 5 ½ m brede nieuwe weg. De ABM nam het gedeelte dat gelegen was nabij de sluis en brug voor haar rekening.

De Bergse aannemer Hein Hendrikse kon met enige collega's aan de slag om de laatste schakel in de verbinding Nederhorst den Berg-Weesp, die aan alle eisen van het verkeer van die dagen zou voldoen, te verwezenlijken.

De feestelijke opening

Op 5 september 1949 was het dan zover. De nieuwe provinciale weg kon officieel voor het verkeer opengesteld worden. De Commissaris van de Koningin in Noord-Holland, Dr. J.E. Baron de Vos van Steenwijk, kwam hoogstpersoonlijk de opening verrichten. Na zijn toespraak en nadat Crescendo het 'Wilhelmus' ten gehore had gebracht, knipte de eregast met een zilveren schaar, die hem op een kussen werd aangereikt door Hans Krol, zoon van de gemeente-secretaris, het traditionele lint door. De plichtigheid trok grote belangstelling van de Bergers. Onder de aanwezigen waren natuurlijk de Bergse bestuurders, het bestuur van de Spiegelpolder, de burgemeesters van 's-Graveland en Weesperkarspel, de hoofdingenieur van de Provinciale Waterstaat, vertegenwoordigers van de Noord-Hollandse vereniging van Waterschappen, de Rijksverkeersinspectie, de KNAC, de ANWB, de Nederlandse Buurtspoormaatschappij, de ABM en de aannemers De Mool en Hermes uit Alkmaar. Zij onderstreepten met hun aanwezigheid het belang van deze 1 kilometer lange weg voor de wijde omgeving.

Na de opening nam een lange stoet versierde personenauto's en vrachtwagens de nieuwe weg, richting Weesp, in gebruik. Nederhorst den Berg was beter bereikbaar, de Gooilandseweg met de Vechtbrug vlakbij.

Een goede, veilige verbinding

De nieuwe weg kreeg de logische naam Spiegelweg. De naam 'Industrieweg' werd afgewezen. De gemeente Weesperkarspel ging akkoord met de naam, speciaal wat betreft het kleine stukje van de weg dat in die gemeente lag.

Dat stukje weg nabij de Zanderijsluis ging door een grenscorrectie in 2007 over van Weesp naar Wijdeneren.

Door de toename van het verkeer werd de weg steeds gevaarlijker voor fietsers, temeer daar het kaarsrechte wegdek uitnodigde tot onverantwoord rijgedrag. Na jarenlang gepraat werd in mei 1988 een begin gemaakt met de aanleg van een fietspad aan de kant van de Spiegelplas. De bestaande

wegsloot moest gedempt worden en een nieuwe gegraven. De bomen konden grotendeels blijven staan, maar in 2003 sneuvelden de iepen door de iepenziekte.

Een nadeel van het fietspad was wel, dat de fietsers, zowel aan het begin als aan het eind van het fietspad, moesten oversteken. Aan de dorpszijde duurde deze onveilige situatie niet zo lang, omdat na de reconstructie van de Dammerweg het Spiegelfietspad kon worden aangesloten op het fietspad langs die weg. Eind juli 1988 kon er voor het eerst officieel over het nieuwe pad gefietst worden.

De opening van de Spiegelweg. Links de Commissaris van de Koningin, daarnaast Burgemeester Baron van Haren en twee Sluisten, Hans Krol draagt het mes, daarnaast gemeente-secretaris Krol. Collectie RANW-Provinciale Atlas.

In de loop der jaren zijn veel bomen langs weg en pad verdwenen. De oude, karakteristieke ophaalbrug van de Ballastsluis uit 1942 werd in september 1999 vervangen door een onopvallende brugovergang. Tegelijkertijd werd de Zanderijsluis vernieuwd. Sinds de verbetering van de Dammerweg/Uitermeer (Weesp) en de aanleg van een fietspad aan de Vechtzijde in 2000 is er ook voor fietsers een redelijk veilige verbinding tussen Nederhorst den Berg en Weesp.

Een belangrijke schakel

Dat de Spiegelweg een onmisbare schakel in het wegennet van Gooi en Vochtstreek is, blijkt wel uit het feit, dat een geplande vervanging van een duiker onder die weg tot tweemaal toe uitgesteld moest worden, omdat vanwege werken aan de weg elders in de regio de Spiegelweg (N523) gebruikt moest worden als omleidingsroute. Om de verkeershinder in de omgeving niet verder te vergroten besloot de provincie Noord-Holland in 2009 tot twee keer toe de werkzaamheden uit te stellen.

Wasserijzers op weg naar de nieuwe Spiegelbrug. Collectie HCNAH.

De bus gaat voor de eerste keer over de Spiegelweg Collectie RANM-Provinciale Atlas.

Zestig jaar Spiegelweg heeft de Hinderdam gemaakt tot een rustig, mooi landweggetje, in trek bij fietsers en wandelaars. De N523 voldoet geheel aan de eisen van het moderne verkeer.

VOETBALVELDEN IN RUSTE

Gerard Baar

Al rondfietsend door de buitengebieden van Nederhorst den Berg lijkt het of er een inhaalslag aan de gang is. Vanwege de alom om zich heengrijpende verarming na de Franse overheersing viel de ene na de andere buitenplaats ten offer aan de door kundige handen gehanteerde sloepshamer. Gek genoeg moest alles zo heel mogelijk blijven, omdat de opkoper zo'n buiten in onderdelen verkocht. Zo rond de helft van de negentiende eeuw bracht dat veel meer op. Te verwachten onderhoud aan die kapitale huizen en parken drukte de prijs zodanig dat er niets anders opzat dan ze te ontmantelen, omdat bijna niemand geld voor het onderhoud had. Bovendien groeide de behoefte aan agrarisch te exploiteren grond.

Nieuw Rustoord. Foto: Jan Baar.

Maar wat gebeurt er ongeveer 160 jaar later? Aan de Hinderdam vertozen drie buitens in een modern jasje. Op het Grote Eiland radert een nieuw

Petersburg haar voltooiing, vlakbij de plek waar het veel bezongen oude, landelijk bekende lustoord de omgeving sierde. Dan staat er in de Horstermeer een bouwwerk, dat als zodanig te benoemen is, terwijl als klap op de vuurpijl de Prutpolder er recentelijk twee tussen zijn dijken kreeg. Die beschouw ik als een compensatie voor de buitenplaatsen 'Schulpenburg' en 'Overmeer', die uit het Overmeerse straatbeeld verdwenen. Bij de splitsing van een bocht in de Vecht met de Nesservaart (rond 1630 gegraven om die bocht af te snijden) staan ze nieuw te wezen op het terrein van het voormalige uit veel optrekjes bestaande 'buiten' Rustoord.

Oud Rustoord, ca. 1950. Collectie Gerard Boer.

Mijn uit Raambrugge afkomstige grootvader Elias van Benschop (*1881) had die pleisterplaats annex boerderij in 1918 gekocht met geld uit de erfenis van zijn schoonvader Christiaan Hageman, de stichter van wasserij 'Vecht en Dijk'. Hij was net als Christoffel Brants van eenvoudige komaf en kreeg op zijn manier ook voor elkaar wat hij in zijn hoofd had. Hun enige overeenkomst was dat Brants in Oost-Friesland als knipersgezel begon,

terwijl mijn opa 120 jaar later in de Prutpolder de laatste restanten van de griencultuur ruimde om de grond als weiland in gebruik te kunnen nemen. De hoopbuigers waren aan de kant geschoven door nieuwe vindingen. De uit het griend gewonnen wilgentenen zijn een tijdlang onmisbaar geweest voor het vervoersveilig verpakken van organische stoffen en consumptiegoederen. Bijvoorbeeld om de tonnetjes te maken die de schepen van de haringvloot meenamen om de na de vangst gekookte haring aan land te brengen. Aan alles komt een eind.

Rustoord is nooit bezongen, wel zal er gezongen zijn. Het is tot 1932 als boerderij/café/logement in gebruik geweest. Mijn opa heeft het 14 jaar moeten verpachten, omdat hij er niet kon gaan wonen. Of hij eraan verdiend heeft? Ik betwijfel het. Onder huander Hannes van Roon, die als loonmelker in Duitsland gewerkt had, hield zich er in de jaren twintig ongeregeld spel op. Zwervers en kooplieden zonder vaste verblijfplaats vonden er onderdak, want Hannes nam het allemaal niet zo nauw. Niet alles kon door de beugel, om zo maar te zeggen. Een paar maanden voordat Maas van Ostrum eind 1927 het café overnam, gebeurde er iets onverkwikkelijks. De Gooi- en Eemlander deed er verslag van. Zo'n 20 jonge Overmeesters waren naar een concert van het Leodrechtse muziekkorps Oud Over geweest, dat speelde in de Vreelandse muziekant bij De Nederlanden voor een groot publiek afkomstig uit alle naburige gemeenten. Na afloop fietsten of liepen de jongens terug naar Overmeer. Bij Rustoord wilden ze nog wat drinken, maar uitbater Van Roon weigerde, omdat het na sluitingstijd was. Een paar kwaai koppen vernielden het hekwerk rond het café, anderen sloegen met latten de ruiten in. Eentje rukte een bord met bierreclame uit de grond en gooide dat in de Vecht. Eenmaal bezig begonnen ze aan de achterzijde van het huis ook de ruiten kapot te slaan. Volgens de jongeren zat er nog iemand in het café. Na een uur rumoer togen ze huiswaarts. Een paar uur later stond, op een afstand van hooguit 20 meter van de herberg, op het erf van mijn opa diens hooiberg in brand. In de krant wordt hij 'de voehouder van B.' genoemd. De journalist beschreef hem als iemand, die zeer gunstig in het dorp aangeschreven stond en met alle dorpsbewoners op goede voet leefde. De Rijksveldwachter deed onderzoek en kwam tot de conclusie dat het geen hooibroei geweest kon zijn, zodat hij van brandstichting uitging. Het slachtoffer van dat nachtelijke vandalisme was dus eigenaar opa Van Benschop, volgens de krant toch al niet financieel krachtig en bovendien niet tegen brand verzekerd. Daarom draaide hij zelf op voor deze strof. Het verbrande hooi

had een waarde van fl. 225,-. De verdachten waren gehoord op het gemeentehuis door de Rijkspolitie uit Weesp. Een paar van de jongens bekenden dat ze de hekken vernield hadden. Het onderzoek zou doorgaan, zodat de daders hun gerechte straf niet zouden ontlopen. Met Hannes zelf liep het een paar jaar later niet goed af. Hij kwam in de strafgevangenis van Winschoten terecht. Hoelang weet ik niet, maar in het archief vond ik een papier dat hij bij zijn ontslag in 1936 moest tekenen. Daarop stond dat hij f 36,- had ontvangen. Den Berg zal hij er niet mee gehaald hebben.

Ondertussen haalde Benschop (zoals hij in de verre omgeving bekend stond) naast zijn boerenwerk van alles om, om aan de kost te komen voor zijn almaar groeiende gezin. In de goede zin van het woord wel te verstaan. Hij had er zelf voor gekozen zijn huisje met kruidenierswinkeltje aan de Slotlaan (waar mijn moeder is geboren) in Loenersloot aan de heer Sas te verkopen, omdat hij kostte wat kost boer wilde worden. Daardoor nam hij wel eens wat teveel hooi op zijn vork.

Oud Overmeer. Lage huis links is het huis van Van Benschop. Collectie RICHtB

In 1918 kocht hij op 37 jarige leeftijd, om bovengenoemde reden, noodgedwongen een huis aan de Vecht in Overmeer, recht tegenover de

huidige Kastanjelaan waar nu een twee-onder-één-kapwoning staat. Dat oude huis lag onder het niveau van de Vecht, zodat bij de veel voorkomende overstromingen in die tijd, de benedenverdieping onder water liep. Mijn oma bracht dan de kinderen naar overbuurvrouw Van Slijterhorst en probeerde er het beste van te maken. Dat zal niet meegevallen zijn voor haar. Vrouwen van die generatie hadden niet alles in eigen hand. Toen opa bij de oude Hageman, op aanraden van zijn broer Jan, om de hand van diens dochter Tina ging vragen, bracht Marie keurig de thee binnen en later nog wat sterkers. Na wat plichtplegingen was het zover dat hij moest zeggen voor welke dochter hij kwam. Hij koos voor mijn toekomstige oma Marie in plaats van Tina. Marie dacht verder nergens bij na en accepteerde het aanbod. Ze trouwden binnen een jaar, in 1911. Haar statige houding bezorgde haar - ook bij het instappen in de koets van haar man - de bijnaam 'de koningin van Overmeer'. Een soort erenaam, want ze nam iedereen zoals die was. Wel herinner ik mij dat ze op latere leeftijd bleef zitten, omdat er altijd wel iemand in de buurt was om haar aan te reiken wat ze nodig had. Ze straalde uit dat ze daar recht op had.

*Huis van de familie Van Slijterhorst, op de hoek waar nu de Kastanjelaan is.
Collectie HKNAB.*

Op zeker moment fietste ik langs de nieuwe 'Rustoord' toen mij te binnen schoot dat een van mijn tantes eens vertelde dat de voetbalclub Avance zijn eerste voetbalveld van haar vader huurde. Dit veld was een stuk weiland dat achter Rustoord lag en naar de naam 'Het tweede kamp' luisterde. Op de zondagmiddagen dat er thuis gevoetbald werd, keek ze haar ogen uit, want dat gaf me een reuring vanaf de brug over het boezemkanaal tot op het erf en verder. Mannen met hoeden op en lange jassen aan liepen dan langs het keukenraam en de stal richting het veld. De spelers kleedden zich om in de schuur.

Stromend water was er nog niet, zodat zowel vriend als vijand na het einde van de wedstrijd de ergste bagger met slootwater af moest spoelen. IJverkoper Sas uit Loenersloot (opa wist al van netwerken) had er dan, als het weer het toeliet, ook al een hele wedstrijd opzitten. Hij kwam met een met ijsstaven gevulde ijsscooter naar de Vreelandseweg in Nederhorst den Berg gefietst. De arme man is op weg naar een ander evenement zelfs een keer met kar en al op de Nigtevechtseweg in de sloot terechtgekomen. Voor de kinderen Van Benschop bleef er altijd wel een steekijse tussen twee wafels over.

De vanwege de nasoorlogse nieuwbouw Overmeerder geworden Koes van Huistede heeft jarenlang een volkstuintje gehad achter de oprit naar de brug over het boezemkanaal van de Horstermeer.

Inmiddels is hij vanwege zijn hoge leeftijd gestopt met tuinen. We maken af en toe een praatje, temeer daar Koes een groot deel van zijn leven het Bergse verleden als hobby heeft bijgehouden. Hij vertelde dat een aantal jongens dat 'tweede kamp' al vanaf 1929 had gehuurd om elkaar de beginselen van het voetbal bij te brengen. Er kwam bijna niemand uit Overmeer.

Ook kwam ik door zijn toedoen aan de exacte gegevens over de oprichting van Avance, dat in haar beginperiode Avanti heette. Die clubnaam moest van de KNVB veranderd worden, omdat bij de aanmelding in 1931 bleek dat er al een andere club onder die naam ingeschreven stond.

Het initiatief tot het oprichten van een algemene voetbalvereniging kwam van een paar op rijpere leeftijd gekomen mannen. Die zagen het als een nuttige tijdsbesteding voor de jeugd, maar er moest wat structuur in komen. Omdat het gros van de 'wild' voetballende jongens als tuindersknecht in de Horstermeer werkte en een enkeling daar ook woonde, belegde de bekende

Overmoerse politicus Henk Dolman een vergadering in het Horstermeerse café Centrum. De helft van de aankomende voetballers kwamen uit Ankeveen en Kortenhoeft. Aan het slot van de avond van die 30de september was Dolman voorzitter, Kees Bongers secretaris en Willem Dekker penningmeester van de zojuist opgerichte voetbalvereniging. Als clubkleur kozen de leden rood-zwart. Het bestuur zorgde voor de inschrijving in de 3^e klasse van de U.P.V.B. (Utrechtse Provinciale Voetbal Bond). Het spel kon nu echt beginnen. Veel spel zat er nog niet in want ze eindigden in de zomer van 1932 als laatste.

Wond vervolgd.

Ankeveen, 1931. Op de achtergrond het laatste grint in de hoek van de Prinsvolder. Collectie Kees van Halbeek.